

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Bagrationowski sztab, pod Augustowem (obecnie w mieście), gub. suwalska; Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Polska

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum 104 Ustjużskiego generała księcia Bagrationa pułku piechoty (Музей 104- го пехотного Устюжского генерала князя Багратиона полка)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum państwowe (wojskowe).

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum państwowe (wojsko), zlokalizowane w jednym pokoju klubu oficerskiego w koszarach pułku pod Augustowem w tzw. Bagrationowskim sztabie (obecnie Augustów, Al. kardynała S. Wyszyńskiego); zawierało pamiątki pułkowe, w tym medale, fotografie, książki i dokumenty, umundurowanie i uzbrojenie, dzieła sztuki (między innymi obrazy, a pośród nich ikony, a także rzeźby), wyroby rzemiosła artystycznego.

Daty działalności / zakres czasowy:

Założone w 1910 r. Formalnie przestało istnieć w 1918 r. wraz z likwidacją muzeów pułkowych carskiej armii (Александрова Н.В., *Российские военные музеи*, s. 76–80; Спиридонова Т.П., *Музеи войсковых частей*, s. 230).

Dostępność

Według relacji z 1912 r., codziennie. Nie został jednak określony krąg zwiedzających.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Komemoracyjna, patrymonialna

Rodzaj pamięci

Narodowościowa/ rosyjska

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Można jedynie przypuszczać, że analogiczna do występujących w znanych z opisów muzeach pułkowych czyli historia/ pamiątki historyczne, dokumentacja.

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
--	---------	---------

ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulic a/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Specjalnie przydzielony pokój w klubie oficerskim położonym na terenie koszar w tzw. Bagrationowskim sztabie.
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X
GODZINY OTWARCIA	X	X
DYREKTORZY	X	X
ZARZĄDCA	X	Wyznaczany przez dowódcę pułku., W 1912 r. był nim sztabs-kpt. S. P. Gagarin.
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	zaadaptowany

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie stwierdzono

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Brak konkretnych danych.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Najpewniej, co można powiedzieć wyłącznie na podstawie analogii, obszar działalności pułku.

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Dowódca pułku w l. 1909 - 1914 Nikołaj Semionowicz Trikowski (Николай Семёнович Триковский, 1864–1926).

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

W 1912 r. opiekunem muzeum był sztabs-kpt. S. P. Gagarin.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Brak danych.

Szczegółowa historia instytucji

Podstawę informacji o dziejach i zbiorach muzeum stanowi relacja z 1912 r. (*Обозрение предметов*, s. 46–49). Placówka założona zw 1910 r. z inicjatywy dowódcy pułku Nikołajka Semionowicza Trikowski. Na jej siedzibę wyznaczono oddzielny pokój w klubie oficerskim w koszarach pułku. Prowadzono rękopiśmienny inwentarz zbiorów, do którego przyjmowano obiekty w kolejności napływania. Nie wiadomo, co się z tą księgą stało. W 1912 r. nie istniał jeszcze statut muzeum, a jego opiekunem, zgodnie z przyjętymi zasadami wyznaczanym przez dowódcę pułku, był sztabs-kpt. . S. P. Gagarin. Placówka nie posiadała wyodrębnionych środków na utrzymanie, a wszelkie koszty jej działalności pokrywano z kasy pułkowej.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa w trakcie I wojny światowej muzeum dzieliło losy pułku.

Nie jest jasne czy zbiory trafiły do depozytu w Artyleryjskim Historycznym Muzeum w Petersburgu, czy też znalazły się w innym miejscu, gdyż wiemy, że zdarzało się i tak, i tak. Potwierdzone są także wypadki rozgrabiania pułkowych starożytności, nawet przez żołnierzy jednostek (Баженов С. В., *Перенесение коллекции войсковых музеев*, s. 198).

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Opis z 1912 r. umieszcza zgromadzone obiekty pod 55 numerami katalogowymi. W rzeczywistości było ich zdecydowanie więcej (zapewne kilkaset), na co wskazują wykorzystane w tekście formułki: „itd.” oraz umiejscowienie wielu przedmiotów pod jednym numerem, jak np. pod 498: dziesięć autografów szefów, dowódców i oficerów 6 jegierskiego pułku czy pod nr 501: zbiór telegramów, pism... [itd.]. Opis sporządzono według zasady podziału na XII kategorii: I oddz.: okucia sztandarów georgiewskich 2, 3 i 4 batalionów; II oddz.: brak obiektów; III oddz.: krzyże, medale i żetony, umieszczone pod 13 nr. kat., w tym krzyż srebrny dla upamiętnienia wojny 1831 r., medal dla upamiętnienia wojny 1853–1856; medal za podbój Czechenii i Dagestanu w l. 1857–1859; medal za uśmierzenie polskiego powstania 1863–1864; medale pamiątkowe, monety srebrne i miedziane (najstarsza z 1749 r.); IV oddz.: szpony czasów Piotra I i Anny Iwanowny, broń biała i strzelecka, manekiny przedstawiające umundurowanie z czasów Aleksandra II i Aleksandra III oraz z przedstawieniem mundurów 6 pułku jegierskiego; V oddz.: kule armatnie, w tym znaleziona pod Borodino w miejscu, gdzie poniósł 26 VIII 1812 r. śmierć ks. Bagration, kompas japoński znaleziony podczas kampanii 1904 r.; VI oddz.: (jeden obiekt) – młotek dla przybicia nowego sztandaru w 1877 r.; VII oddz.: pod 14 nr. kat. portrety i widoki wykonane w różnych technikach, w tym portrety (zapewne olejne) Katarzyny II i Mikołaja II, portrety „Wiecznego szefa” pułku ks. Bagrationa, portrety dowódców Wojskowego Okręgu Wileńskiego, dowódców pułku, wśród nich pierwszego – Werner–Lewisona (1863–1868), biust Piotra I, farfururowe reliefy z przedstawieniem Mikołaja II i jego żony, portrety oficerów (zapewne fotograficzne), sceny z pułkowego życia i widoki miejsc, gdzie jednostka przebywała, w tym Grodna z 1593 r. (technika nieokreślona), przedstawienia umundurowania pułku; VIII oddz.: prace oficerów o historii pułku, kroniki innych jednostek wojskowych, mapy kampanii 1799 r.; IX oddz.: materiały archiwalne do dziejów pułku, w tym rękopiśmienne materiały zebrane przez płk Polikarpowa z l. 1787 – 1800, dziesięć autografów szefów pułku, kopia aktu erekcyjnego pomnika ks. Bagrationa postawionego w 1897 r. przed koszarami pułku, telegramy, pisma, dokumenty, w tym przepustka dla szlachcica do nadwornych warsztatów z 1804 r.; X oddz.: ikona z 1803 r. św. Włodzimierz i św. Charłampa w srebrnej koszulce, związana z osobą ks. Włodzimierza Iwanowicza Szczerbatowa; XI oddz.: brak obiektów.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak.

Strategia pozyskiwania zbiorów

Zasoby własne pułku i dary.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Komendant 104 pułku armii francuskiej – depesza z okazji jubileuszu stulecia pułku uszużskiego

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak danych.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Brak danych.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

W specjalnie wyznaczonym pokoju w klubie oficerskim.

Wystawy czasowe

Brak danych.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Według informacji z 1912 r. istniał rękopiśmienny inwentarz zbiorów, prowadzony w porządku napływania obiektów i bez dzielenia ich na kategorie.

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych.

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Brak danych.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Адамович Б.В., *Полковые музеи*, [w:] idem, *Опись музея лейб-гвардии Кексгольмского императора австрийского полка*, Варшава 1907, s. V–XII [pierwodruk: „Русский инвалид” 1900, nr 255 (24 XI), s. 2–3] .
- Афанасьев А., *Полковые музеи русской армии — хранители воинской славы Отечества*, „Отечественные записки” 2003, nr 1, s. 326–334.
- Александрова Н.В., *Российские военные музеи в первой трети XX в.: из истории орг. и деятельности : дис. ... канд. ист. наук*, Москва 1997, s. 76–80.
- Александрова Н.В., *Спасение военно-исторических материалов в 1914–1918 гг.*, „Информационно-методический сборник ЦМВС” 1999, nr 4, s. 25–27.
- Баженов С. В., *Перенесение коллекции войсковых музеев в государственные хранилища (январь – май 1918)*, „Сборник исследований и материалов Военно-исторического Ордена Красной Звезды музея артиллерии, инженерных войск и войск связи”, вып. V, 1990, s. 196–211.
- Габаев Г. С., *Отзыв о трудъ Н. А. Маркса: Обзорение предметов военной старины, Отдел I: Музеи войсковых частей, Выпуск I*, Санкт-Петербург 1912, s. 9.
- Gawryluk D., *Wpływ lokalizacji carskich koszar na strukturę przestrzenną wybranych miast województwa podlaskiego*, „TeKa Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych Oddział PAN w Lublinie”, t. XI, 2015, nr 1, s. 61, 63–64.
- Котков В. М., *Полковые музеи и музеи военно-учебных заведений русской армии в XIX-начале XX вв.*, Санкт-Петербург 2018, s. 104–107.
- Mashtalir V., *Preconditions of origin at the beginning of the XX century museums of military units and ukrainian component in the regimental museums of the Russian Empire Army*, „Східноєвропейський історичний вісник”, вип. 8, 2018, s. 73.
- *Обзорение предметов военной старины, Отдел I: Музеи войсковых частей, Выпуск I*. Издание Московского отдела Императорского Русского военно-исторического общества, под редакцией действительного члена общества Н. А. Маркса, Москва 1912, s. 46–49.
- Панченко А.М., *Полковые музеи русской армии: от офицерских библиотек к библиотекам музеев*, „Вестник ТГУ. Культурология и искусствоведение” 2014, nr 2 (14), s. 93–94.
- *Пособие для составления полковых историй и устройства музеев*, составил Григорович А. И., Санкт-Петербург 1906, s. 149.

- Спиридонова Т.П., *Музеи войсковых частей в дореволюционной России. Становление и историко-культурное значение: дис. ... канд. истор. наук*, Москва 2005, s. 257.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Полки имеющие музеи (Отдел письменных источников Главного исторического музея в Москве, фонд 137, дело 9, л. 29–41 [non vidi]).

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Trzy ilustracje w opisie muzeum z 1912 r. (*Обозрение предметов*, s. 47: dwa szpontony, odpowiednio z czasów Piotra I i Anny Iwanowny; s. 48: 10 autografów szefów, dowódców i oficerów 6 jegierskiego pułku; s. 49: autograf „Wiecznego Szefa” 104 pułku, gen. ks. Bagrationa).

Zdjęcie przedstawiające dowódcę pułku i inicjatora powołania muzeum Nikołaja Semionowicza Trikowskiego:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9_%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D1%91%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87#/media/Файл:Триковский,_Николай_Семёнович.jpg

Ciekawe cytaty

Brak

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	